

Directoraat-generaal: Leefmilieu

EUROSTATION – Blok II – 2^{de}
verdieping
Victor Hortaplein, 40 bus 10
B – 1060 BRUSSEL

www.health.belgium.be/eportal >
environment

Secretariaat van het Adviescomité SEA:

Claire Piens

t : + 32 2 524 95 12

e : claire.piens@environment.belgium.be

Adviescomité SEA

15 maart 2013

Marien ruimtelijk plan van de Belgische zeegebieden

**Ontwerp van advies betreffende het ontwerpregister
met het oog op de samenstelling van het
milieueffectenrapport**

Context

Het Adviescomité SEA werd op 22 februari 2013 door de Minister van Economie en Noordzee, Johan Vande Lanotte gevat in het kader van het marien ruimtelijk plan van de Belgische zeegebieden, waarnaar verder wordt verwezen als het Marien Ruimtelijk Plan ("MRP").

Dit plan moet het voorwerp uitmaken van een evaluatie van de milieueffecten voorafgaand aan de goedkeuring¹ ervan, rekening houdend met de volgende doelstellingen:

- Een hoog niveau van milieubescherming waarborgen (behoud, bescherming en verbetering van de milieukwaliteit);
- Bijdragen tot de integratie van milieuoverwegingen in de uitwerking en goedkeuring van Plannen en Programma's;
- Het voorzorgsbeginsel in overweging nemen;

Overeenkomstig artikel 10, § 2 van de wet van 13/02/2006 wordt aan het adviescomité SEA gevraagd zich – in dit stadium van de procedure - uit te spreken over het ontwerpregister dat zal dienen als referentiekader om de milieueffecten van het MRP te beoordelen.

Dit advies heeft als doel een analyse te maken van de relevantie, de omvang en de precisie van de informatie die is vervat in het ontwerpregister dat door het Kabinet van de Minister van Economie en Noordzee werd voorgelegd, en eventueel ontbrekende elementen te identificeren. Deze analyse moet gebeuren overeenkomstig bijlage II van de wet van 13/02/2006.

Overeenkomstig de voorschriften van de wet wordt het advies uitgebracht binnen de dertig dagen vanaf de ontvangst van de vraag, zijnde op 22 maart 2013.

ADVIES VAN HET ADVIESCOMITE

A. Algemene opmerkingen over het ontwerpregister

Het document is duidelijk gestructureerd (maar bevat nog enkele type-/lay-outfouten) en bevat de gevraagde informatie.

- DEEL 1: Inleiding

In de inleiding worden duidelijk de wettelijke context van de procedure en de rol van het voorgelegde document toegelicht.

- DEEL 2: Inhoud van het beschrijvende deel

Het beschrijvende deel volgt de in het "toelichtingsdocument voor scoping²" gevraagde structuur waarbij de volgorde van de afdelingen alternatieve scenario's en nulscenario (logischerwijze) omgekeerd wordt; er is geen optionele afdeling "Andere relevante beschrijvende aspecten".

2.1 Context van het ruimtelijk plan

Ter herinnering worden de doelstellingen van het plan 2013-2019 vermeld (op het vlak van

---

¹ Artikel 6, §1, 1°, streepjes 2 en 6 van de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu

² Begeleidingsinstrument bij de beoordeling van de milieueffecten van bepaalde plannen en programma's op federaal vlak. Toelichtingsdocument voor scoping en scopingsdocument. Dit nuttige scoping manuel laat toe volgens een strikt stramien te werken dat in overeenstemming is met de SEA-wetgeving aangezien het de structuur van bijlage II in grote lijnen volgt.

milieu, veiligheid, op sociaal en economisch vlak), de manier waarop het MRP werd uitgewerkt en hoe het zal worden gebruikt, evenals de relevante wetgevingen en een lijst met mogelijke individuele projecten. Dit deel is volledig, maar de lange lijst randvoorwaarden zou beter benut kunnen worden in de scopingfiches om de aandacht te vestigen op de wettelijke verplichtingen.

2.2 Omgeving waarin het MRP zal worden gerealiseerd

De beschrijving is gedetailleerd en volledig: ze omvat het geografische milieu, de geologie, de akoestische en hydrografische aspecten, de benthische fauna en flora, de zoogdieren, de visteelt en de luchtkwaliteit, de vogels, de landschappen, het cultureel erfgoed en een beschrijving van de natuurbeschermingsgebieden. Deze beschrijving laat toe de context waarin het plan zal worden gerealiseerd goed te begrijpen.

2.3 Studiegebied van het Milieueffectenrapport "plan-MER" (of Strategische Milieueffectrapportage)

De auteur blijft hier vaag en verwijst naar de scopingfiches om te bepalen of een discipline een impact zal hebben buiten het Belgische deel van de Noordzee ("BDNZ"). Beweringen van het type "Voor andere disciplines, zoals bijvoorbeeld de discipline "bodem", worden geen grensoverschrijdende effecten voorzien", dienen te worden geverifieerd, want ook al zijn er waarschijnlijk geen directe effecten buiten het BDNZ, indirecte grensoverschrijdende effecten zijn evenwel wel mogelijk (bijvoorbeeld ten gevolge van een wijziging van de gemiddelde stroming of het klimaat door de golfslag).

2.4 Tijdschhorizon van het plan-MER

Het rapport vermeldt de door de planning bedoelde periode (2013-2019), maar laat na de begrippen korte, middellange en lange termijn te definiëren voor de impact.

2.5 Beschrijving van het referentiescenario

Als definitie van het referentiescenario beperkt men zich tot de vermelding dat het gaat om het Masterplan Noordzee 2005 dat geactualiseerd is volgens de wettelijke bepalingen. Alle vereiste informatie is dus toegankelijk en de situatie is goed gedefinieerd, zelfs al ontbreken de overeenstemmende bibliografische referenties.

2.6 Alternatieven en varianten

Er worden twee alternatieven voorgesteld, het alternatief dat in aanmerking werd genomen voor het plan (Alternatief 1) en een bijkomend alternatief (Alternatief 2). In een goed opgebouwde vergelijkende tabel worden de verschillen tussen de scenario's toegelicht. De auteur vermeldt evenwel niet hoe men ertoe gekomen is om voor alternatief 1 te opteren veeleer dan voor alternatief 2. Bovendien lijken er incoherenties te bestaan: alhoewel alternatief 2 voor een betere instandhouding van de natuur zou moeten zorgen met een doorgedreven vorm van natuurbescherming, laat dit alternatief meer ruimte voor het baggeren en de winning van grind. Tot slot wordt een cruciale keuze, zoals de plaatsing van een kunstmatig Atoll slechts weinig beargumenteerd en zou dit zeker het voorwerp moeten uitmaken van verdere discussies en analyses.

2.7 Link van het MRP met andere relevante plannen, programma's of projecten (PPP)

Het plan werd duidelijk uitgewerkt en zit op één lijn met de regionale, nationale en internationale plannen. Overall waar nodig werden er specifieke acties geïntegreerd of afgebakende zones voorzien om te voldoen aan de wettelijke behoeften en vereisten. Er blijkt geen spanning of incompatibiliteit te bestaan tussen deze verschillende externe verplichtingen.

2.8 Beschikbare basisinformatie

Het plan is gebaseerd op een ruim aantal rapporten die alle disciplines omsluiten, maar men had informatie kunnen toevoegen over de gegevensbanken die werden gebruikt of die tijdens de realisatiefase van het plan gebruikt kunnen worden.

2.9 Betrokken experts, instanties, bedrijven of vakbondsorganisaties

De lijst met betrokken experts omvat uitsluitend leden van overheidsdiensten. Een extern gezichtspunt van (een) buitenlandse expert(s) zou overwogen kunnen worden.

- DEEL 3 : Te bestuderen milieueffecten

3.1 Scoping-in en scoping-out van de milieueffecten

De lijst met effecten werd goed opgesteld en leidt tot een goede selectie van effecten die in aanmerking moeten worden genomen (scoping-in) en effecten die buiten beschouwing gelaten moeten worden (scoping-out). De redenen waarom effecten in de scoping-out lijst worden opgenomen, worden met name uitvoerig beschreven.

De tabel omvat evenwel enkele beoordelingen waarover kan worden gediscussieerd. De voornaamste gebreken zijn de volgende: In verschillende gevallen neemt de auteur enkel de directe effecten op waarbij mogelijke indirecte, evenwel potentieel gevaarlijke effecten niet in aanmerking worden genomen (eutrofiëring wordt bv. niet in aanmerking genomen, omdat dit door landgebonden activiteiten wordt bepaald, terwijl een wijziging van de hydrodynamische stroming de kenmerken van eutrofiëring onder dezelfde lozingsvoorwaarden zou kunnen wijzigen); in diezelfde optiek ontbreekt er een analyse en toelichting van de verwachte synergetische en cumulatieve effecten.

Teneinde het voorzorgsbeginsel in acht te nemen wordt aan de auteur gevraagd de effecten met een mogelijke impact bij de "scoping-in" op te nemen. Bovendien bevat de tabel incoherenties. ("Wijziging van de waterkwaliteit" wordt in de tabel als "scoped-in" vermeld, maar als "scoped-out" in de toelichtingen die volgen).

De "wijziging van de bodemkwaliteit – Invloed op de zeebodem" wordt in tabel 4 bij "scoped-out" vermeld, terwijl de bouw van het eiland a priori de geologische laag en de grondwaterspiegel kan verstoren.

3.2 Bestudeerde aspecten van de relevante milieueffecten

Elke beschouwde milieu-impact wordt vergezeld van een scopingfiche waarbij exact de gevraagde structuur wordt gevolgd en die suggesties bevat voor de opvolging van de milieueffecten. Deze fiches zijn duidelijk en over het algemeen goed opgebouwd, maar er wordt gevraagd om duidelijker te zijn op het vlak van de methodologie die toegepast zal worden om de doelstellingen van de fiches te bereiken. Bijvoorbeeld door de methodologie aan de hand van modellen te verduidelijken.

Het plan neemt als doelstelling op: "Voor baggerstorten wordt de terugvloeiërs geminimaliseerd". Het plan voorziet daartoe voldoende ruimte voor het storten van baggerspecie in optimale omstandigheden, d.w.z. met een zo laag mogelijke kans op terugvloeiën. De reserveringszones van het plan liggen echter dicht bij de baggerplaatsen, waarschijnlijk om economische redenen, terwijl men had kunnen discussiëren over mogelijke gebieden dichtbij het eiland, boven de kabels of elk ander gebied waar de toevoer van materie nuttig zou kunnen zijn.

Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna voorziet in artikel 6 een passende beoordeling van de plannen en programma's die gevolgen hebben voor de soorten en habitattypen waarvoor Natura 2000 gebieden werden voorgesteld. Er wordt aan de auteur gevraagd om die passende beoordeling uit te voeren in het kader van het milieueffectenrapport. Een "punt 10" kan daartoe toegevoegd worden aan de analytische fiches 4 tot 7. De passende beoordeling heeft enkel betrekking op de habitattypen zandbanken en riffen en de volgende

soorten: bruinvis, gewone zeehond, fint, fuut, roodkeelduiker, zwarte-arend, dwergmeeuw, kleine mantelmeeuw, grote mantelmeeuw, grote stern, visdief en dwergstern, waarvoor de mariene Natura 2000 gebieden zijn aangemeld. Er wordt gevraagd om in de conclusie van het milieueffectenrapport kort maar afzonderlijk de conclusie van de passende beoordeling uiteen te zetten.

Er wordt gevraagd om voor de punten 9 "Onzekerheden en risico's" van elke fiche de relevantie te verduidelijken van de manier waarop de auteur zijn keuze gemaakt heeft.

- DEEL 4. Inhoud van het plan-MER

De inhoudstafel van het Milieueffectenrapport wordt natuurlijk opgenomen.

Kort samengevat zijn de voornaamste tekortkomingen de gebrekkige toelichtingen over de cumulatieve effecten en de analyses die zich beperken tot de directe effecten, waarbij de indirecte effecten buiten beschouwing worden gelaten.

B. Gedetailleerde opmerkingen

- DEEL 2: Inhoud van het beschrijvende deel

2.1. Omgeving waarin het marien ruimtelijk plan zal worden gerealiseerd

P17: Gezien de wijzigingen in de wet Marien Milieu zijn opgenomen in Tabel 1 - Juridisch en beleidsmatig kader -, dienen de wijzigingen in andere wetgevingen ook opgenomen te worden, bvb., in het deel Algemeen, Wet betreffende exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het Continentaal Plat van 13/06/1969 (gewijzigd bij wet van 20/01/1999, 22/04/1999 en 22/12/2008).

P 23: in het "Thema Energie (incl. hernieuwbare energie, elektriciteit)" ontbreekt de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt.

P26: Tevens ontbreekt in het deel "Thema Exploitatie natuurlijke rijkdommen" van dezelfde tabel het Koninklijk besluit houdende de regels betreffende de milieu-effectenbeoordeling in toepassing van de wet van 13 juni 1969 inzake de exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat (01/09/2004).

P32: "*Het in meerdere of mindere mate aanwezig zijn van deze bedreigingen is een maat voor de bodemkwaliteit in het algemeen.*" het is niet duidelijk waarom een bedreiging, vooral als ze bepaald wordt door een externe gebeurtenis, een goede indicator zou zijn voor de kwaliteit van de bodem.

P33: "*Er zijn echter wel hoofdrichtingen te onderscheiden op basis van zandtransportmodellen.*": strikt genomen zijn de stromen verantwoordelijk voor het transport van zand, maar niet noodzakelijk in dezelfde richting.

P33: "*Menselijke activiteiten in het BDNZ die een impact kunnen hebben op de stromingen zijn bijvoorbeeld havenuitbouw en verdieping van de vaargeulen, de aanleg van windparken en andere harde infrastructuur.*": hieraan moet worden toegevoegd dat de winning van grind, de storting van baggerspecie of elke andere actie die de aard van de bodem wijzigt, de stroming kan wijzigen omdat de wrijving verandert.

P34 : "*Laagfrequente signalen (< 200 Hz) verdwijnen in ondiep water door interactie met de bodem, geulranden en het wateroppervlak, ook 'tunneleffect' genoemd*": de signalen worden inderdaad verzwakt, maar de term "tunneleffect" moet worden geverifieerd.

P35: "Menselijke activiteiten in het BDNZ die een impact kunnen hebben op het omgevingsgeluid (boven als onder) zijn bijvoorbeeld scheepvaart, baggeractiviteiten, havenuitbouw en verdieping van de vaargeulen, de aanleg van windparken en andere harde infrastructuur (vnl. bij heien).": het zou opportuun zijn om hier en voor het overige een onderscheid te maken tussen het geluid dat samenhangt met de installatiefase van een infrastructuur en het geluid dat verband houdt met de exploitatiefase. Bovendien kunnen sommige andere activiteiten een indirect effect hebben op het omgevingsgeluid omdat ze de absorberende kenmerken van de bodem of de verspreiding van het geluid in het water veranderen.

P38: "Menselijke activiteiten in het BDNZ die hierop een invloed kunnen hebben zijn bijvoorbeeld baggeractiviteiten, havenuitbouw en verdieping van de vaargeulen, de aanleg van windparken en andere harde infrastructuur (vnl. bij heien).": we kunnen ook de activiteiten vermelden die onrechtstreeks de werking van de trofische keten of de beschikbaarheid van nutriënten wijzigen via bv. de wijziging van de turbiditeit in het water of van de stroming.

2.2 Studiegebied van het plan-MER

P43 : Voor andere disciplines, zoals bijvoorbeeld de discipline "bodem" worden geen grensoverschrijdende effecten voorzien. Er zouden indirecte effecten kunnen optreden door een wijziging van de stroming die niet meer lokaal zou zijn.

2.3 Tijdshorizon van het plan-MER

2.4 Beschrijving van het referentiescenario

2.5 Alternatieven en varianten

P47 : de alternatieven voor baggeren lijken in tegenspraak met de algemene doelstelling, want deze zijn steeds toegeeflijker.

P47 : de alternatieven voor zand- en grindontginning lijken in tegenspraak met de algemene doelstelling, want deze zijn steeds toegeeflijker (indien dit kan worden gerechtvaardigd door de nood de kust te beschermen, moet de commerciële winning apart behandeld worden).

P47 : het is niet duidelijk waarom de wetenschappelijke onderzoeken zijn samengenomen met de aspecten radars en masten. Een globaal verbod op installaties zou de mogelijke nieuwe, weinig invasieve wetenschappelijke observatiesystemen hypothekeren.

2.6 Link van het MRP met andere relevante plannen, programma's of projecten (PPP)

2.7 Beschikbare basisinformatie

2.8 Betrokken experts, instanties, bedrijven of belangenorganisaties

- DEEL 3: Te bestuderen milieueffecten

3.1 Scoping-in en scoping-out van milieueffecten

P 54: [...] er is geen verband tussen deze indeling en de scores voor "kenmerken van het milieueffect" en voor "beïnvloeding van de omgeving" ": deze bewering lijkt overdreven. Ze moet worden genuanceerd bijvoorbeeld door het "wiskundig" verband te beschrijven, wat het volgende zou geven: "geen wiskundig verband".

P 57 (tabel 4) en 60: wijziging van de voedselbeschikbaarheid moet als "scoping-in" aangeduid worden. Omwille van de turbiditeit moet de indirecte impact op soorten onderzocht worden.

De trefwoorden in de tabel P56-59 zijn onderwerp van discussie want ze beperken zich zeer vaak tot de analyse van directe effecten.

-Bodemverstoring/tijdelijkheid 1 : ?

- Wijziging morfologie/ cumulatieve aard 2 : onderwaardering
- Wijziging bodemkwaliteit : quasi systematische onderwaardering
- Wijziging turbiditeit/omkeerbaarheid en tijdelijkheid 1 : de turbiditeit kan definitief wijzigen als de hydrodynamica gewijzigd wordt
- Wijziging waterkwaliteit/tijdelijkheid 1 : de kwaliteit kan permanent wijzigen als de hydrodynamica gewijzigd wordt
- Wijziging watertemperatuur : er wordt geen rekening gehouden met de indirecte effecten en het risico bestaat dat de temperatuurgebieden gewijzigd worden door de aanwezigheid van een eiland dat de stroming wijzigt.
- Verlies aan organismen/grensoverschrijdend 1 : voor soorten die migreren of kunnen bewegen zijn lange afstandseffecten mogelijk.

P60 : scoping-out "Wijziging bodemkwaliteit": Het is absoluut niet duidelijk waarom men het volgende aangeeft: *"De kans op het optreden van dit effect en de omvang ervan zijn eerder klein. Daarom wordt dit effect als niet significant beschouwd"*, terwijl men spreekt van baggeren, grindontginning, wijziging turbiditeit, aquacultuur, infrastructuurwerken enz.

P60 : Scoping-out "Wijziging waterkwaliteit": de toelichting spreekt de keuze op P56 tegen (scoping-in). Ook al bevindt de bron van de verrijking zich aan land, wijzigingen in de hydrodynamica kunnen leiden tot wijzigingen in de waterkwaliteit door het creëren van stagnatiepunten, een wijziging van de turbiditeit en resuspensie enz. wat een "scoping-in" rechtvaardigt.

P60: scoping-out "Wijziging luchtkwaliteit": veroorzaakt het scheepsverkeer dan geen significante vervuiling? Krachtens het voorzorgsbeginsel wenst het Comité dat dit effect bij de "scoping-in" wordt opgelijst.

P60 : scoping-out "Wijziging temperatuur" : het is waar dat er geen direct effect is omdat er geen significante warmteaanvoer voorzien is. Wijzigingen in de bodemstructuur kunnen echter de albedo van de bodem wijzigen en onrechtstreeks een wijziging in de bodemtemperatuur in ondiepe zones of helder water met zich meebrengen. Wat de watertemperatuur betreft, zouden wijzigingen in de stroming ook kunnen leiden tot wijzigingen in de verdeling van de temperatuurgebieden. Uit voorzorg zou een "scoping-in" overwogen kunnen worden.

P60: scoping-out "Hinder voor mens (geluidsverstoring)": " [...]zeker gezien de geringe bevolkingsgroep die getroffen wordt.": wat wordt hieronder verstaan? Deze bewering moet anders geformuleerd worden.

3.2 Bestudeerde aspecten van de relevante milieueffecten

Fiche 1

3. Methoden: er moet eerder gesproken worden van "identificeren" dan van "bepalen" en er moet een indicatie gegeven worden van de middelen om het effect in te schatten. Bovendien moet uitdrukkelijk vermeld worden dat de verhoging van de turbiditeit in cijfers moet worden uitgedrukt waarbij rekening moet worden gehouden met alle factoren die de turbiditeit kunnen wijzigen.

9. Onzekerheden: toevoegen "noodzakelijke hoeveelheid voor de kustverdediging"

Fiche 2

3. Methoden: dit lijkt eerder het streefdoel te zijn en niet de methodologie om hiertoe te komen.

5. Beslisregels: *"De wijzigingen in stromingspatronen zijn zo dat de erosie en sedimentatie in evenwicht blijven"*: formulering is niet duidelijk.

9. Onzekerheden: toevoegen "wijzigingen stroomopwaarts".

Fiche 3

4. Er wordt gevraagd een puntje toe te voegen: Opmaken van de koolstofbalans van de alternatieven/wijzigingen van de scheepvaartroutes overeenkomstig het marien ruimtelijk plan.

9. Onzekerheden: toevoegen "Energie-efficiëntie van de opslag op het eiland".

Fiche 4

4. Gegevens en informatie die nodig zijn : toevoegen "Model van geluidsverspreiding".

Een punt 10 toevoegen: passende beoordeling

Fiche 5

Een punt 10 toevoegen: passende beoordeling

Fiche 6

8. Voorstel voor het monitoren : "bepalen" vervangen door "identificeren" of "kwantificeren".

Een punt 10 toevoegen: passende beoordeling

Fiche 7

9. Onzekerheden : toevoegen "Wijzigingen in de migratie".

Een punt 10 toevoegen: passende beoordeling

Fiche 8

1. Het Comité is van oordeel dat de eerste twee punten geschrapt moeten worden.

8. Eerste punt "Controlepatrouilles vanuit de lucht" moet vervangen worden door "monitoringtechnieken".

Voorstel voor het monitoren: hoe is de relatie met het EMSA (European Maritime Safety Agency)?

Fiche 9

3. Methodes : "bepalen" vervangen door "identificeren".

Fiche 10

De verwijzing naar de bouw van een eiland dat het zicht op zee zou kunnen wijzigen ontbreekt.

C. Diversen

Een lijst met afkortingen zou op prijs gesteld worden.

Conclusie

Er moeten wijzigingen in het ontwerpregister worden aangebracht, hetzij door extra verduidelijkingen of rechtvaardigingen toe te voegen, hetzij door bepaalde keuzes van scoping-out om te zetten in scoping-in. Alles wat met name met de "bodem" te maken heeft, lijkt systematisch niet in aanmerking te worden genomen of ondergewaardeerd te worden. Er moet aandacht worden besteed aan de indirecte effecten.

Het Adviescomité SEA adviseert aan de auteur om zijn ontwerpregister aan te passen in functie van de hierboven vermelde opmerkingen vooraleer die als beslist te beschouwen in de zin van artikel 10, §2 derde lid van de wet van 13/02/2006 (en dus geschikt als basis voor de voorbereiding van het milieueffectenrapport).

Overeenkomstig Art.14 §1 van het koninklijk besluit van 22/10/2006 betreffende de organisatie en de werking van het Adviescomité voor de beoordelingsprocedure van de gevolgen van de plannen en programma's die aanzienlijke effecten kunnen hebben op het milieu, werd dit advies bij consensus uitgebracht.